AXIOLOGIA NAȚIONAL-UNIVERSALĂ ÎN FORMAREA LA STUDENȚI A COMPETENȚEI DE COMUNICARE PROFESIONALĂ ÎN LIMBA ENGLEZĂ

Angela TULEI
Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *Human history begins with the history of signs and values. Regarding the origin of values, Vl. Pâslaru states that they are born (given) and acquired. The given / granted / natural values are those that man did not create: nature, the cosmos, the universe, the divinity and everything related to them. Acquired values are those developed / produced / created by people and defined by the generic term culture. In this article we will refer to an acquired value, namely the competence of professional communication in English.*

Cuvinte-cheie: *axiologie, valoare, competență, comunicare, competență de comunicare, competență de comunicare profesională.*

Istoria omului începe odată cu istoria semnelor şi a valorilor. Animalele, spre deosebire de om, fiind necuvântătoare, nu pot să-şi transforme atracţiile şi repulsiile în valori. Numai dialogul, mai întâi cu ceilalţi şi mai târziu cu sine însuşi, permite distanţarea de fenomene şi ivirea întrebărilor despre esenţa lor. Numai dialogul face posibilă elaborarea ideilor, singurul mijloc dialogal de comunicare fiind limbajul uman.

Inițial, la începuturile evoluției sale istorice, omul și-a elaborat două abordări cu privire la valori. Lucrurile materiale: pietrele, crengile, apa, focul, iarba, fructele, pomușoarele, rădăcinile comestibile, insectele, păsările și animalele, au obținut valoare pentru om prin faptul că acesta le-a descoperit utilitatea lor vitală. Omul a înțeles că fără aceste lucruri viața lui nu poate fi. Față de aceste lucruri, precum și față de fenomenele naturii, față de fenomenele propriei vieți/visele, emoțiile, sexualitatea, etc., omul a creat o atitudine care depășea cadrul strict utilitar, considerându-le valori contextuale existenței sale. Acestea erau *valorile existenței umane (valori date)*, care au devenit ca atare importante datorită raportului omului la lucrurile și fenomenele din anturajul său.

Ulterior, omul a început să *creeze activ valori (valori create)*. Au apărult astfel lucruri, obiecte, chiar plante și animale inexistente în natură. Unele aveau utilitate practică și valoare estetică, altele aveau doar valoare estetică, juridică, morală, etc.

În variate epoci, în timpuri diferite, oamenii au acordat prioritate și/sau au creat sisteme de valori diferit. Fiecare tip de societate fiind marcat de anumite tipuri de valori.

Cu privire la originea valorilor, Vl.Pâslaru precizează, că acestea sunt înnăscute (date) şi dobândite. Valorile date/acordate/naturale sunt acelea pe care omul nu le-a creat: natura, cosmosul, universul, divinitatea şi tot ceea ce este legat de acestea. Valorile dobândite sunt cele elaborate/produse/create de oameni şi definite prin termenul generic *cultură*[1].

Știința apreciază ca valori nu doar lucrurile semnificative pentru om, ci și pentru întreaga comunitate umană, problema valorilor find una dintre cele mai dezbătute și abordate de diferite științe: filosofie, culturologie, sociologie, psihologie, pedagogie etc.

Valorile sunt *naționale* și *universale*. În ceea ce privește *naţionalul* şi *universalul,* acestea sunt două fenomene-principii definitorii ale culturii universale și celei naţionale, precum şi ale tipurilor şi componentelor acesteia (*cultură spirituală*; *literatură*); ele sunt reciproc determinate, deci nu se opun, ci se întregesc; *naţionalul* nu se poate valorifica decât prin raportarea la *universal*, după cum *universalul* nu este decât o sinteză a valorilor superioare ale *naţionalului*, în afara cărora nu poate exista. *Naţionalul* se defineşte ca totalitate a particularităţilor ce privesc/vorbesc despre *rasa, istoria, limba, religia, antropologia, sensibilitatea, manifestările temperamentale, moravurile, obiceiurile şi tradiţiile, instinctul naţional* ale unui popor – constituente ale *identităţii* sale; sursele

[1] Pâslaru Vl. Valoare şi educaţie axiologică: definiţie şi structurare. În: rev. Didactica Pro, 2006, nr.1, p 3-8

naţionalului sunt *conştiinţa de origine*, *conştiinţa comunităţii de limbă*, *conştiinţa de destin*; naţionalul este responsabil de identitatea unei comunităţi etnice şi a indivizilor care îi aparţin; reprezintă dreptul la dăinuire în istorie a unui popor. Dezvoltarea identităţii naţional-universale a subiecţilor educaţiei este un proces conform cu: natura/esenţa culturii naţionale/universale, ştiinţei, artei, literaturii; procesele de globalizare şi europenizare economică, financiară, culturală, educaţională; modul în care cunoaşte/creează omul lumea şi pe sine în lume, toate acestea reprezentând şi universaliile culturale, pe care le definim ca repere fundamentale în acţiunea educaţională urmărită.

Toți oamenii, indiferent de apartenență etnică, au nevoia de a comunica. ”A trăi în societate înseamnă a comunica”, menționează Bernard Voyenne. Nevoia de a comunica, de a transmite sau afla de la semenii noștri idei, informații, sentimente este o trăsătură fundamentală a omului, devenind o necesitate vitală. Pe drept cuvânt, același teoretician francez afirmă că „schimbul de informații, de idei, intercomprehensiunea sunt pentru societate tot așa de importante ca și respirația pentru organism”. Daca B. Pascal îl definea pe om drept „trestie cugetătoare”, iar H.L. Bergson ca *homo faber*, ființa care fabrică unelte și inventează tehnici, și mai fundamental decât un constructor de mașini, omul este, pentru antropologul Claude Levi-Strauss, înainte de orice, un locutor, o ființă care vorbește. Cum bine știm de la Aristotel, natura nu creează nimic fară un anume scop (telos), prin urmare, omului i-a fost dat graiul articulat (=semnul distinctiv al speciei noastre) ca să intre în legătură cu semenii săi, ca să comunice[1].

Este bine știut faptul că arta de a comunica nu este un process natural ori o abilitate cu care ne naștem. Noi învățăm să comunicăm și trebuie să studiem ce învățăm ca să putem folosi cunoștințele noastre mai eficient.

Ontogenetic, temporal, *comunicarea* apare de la primele semne de viață ale individului. Primele mișcări ale copilului, strigăte, plânsete, gesturi, zgomote, mimică, iar mai apoi surâsul sunt modalități de comunicare cu ceilalți. Adultul le recepționează și, la rândul său, emite semnale prin gesturi, mimică, mișcări, sunete etc. pe care copilul le recepționează și circuitul comunicațional continuă.

Comunicarea lingvistică permite să se emită și să se recepționeze un număr considerabil de mesaje care depășesc distanțe mari și bariere temporale, cu un număr limitat de fenomene, iar în acest contect este important că *limba* asigură un număr infinit de semnificații.

Atunci când abordăm subiectul cu privire la învățarea unei limbi străine și la comunicarea într-o limbă străină, ne referim la *educație*, iar știința care are drept obiect de cercetare educația este *pedagogia*. Michel de Montaigne consideră scopul educaţiei acela de a forma omul, astfel ca: „Vorbirea lui să aibă lustrul cugetului şi virtuţii sale şi să nu aibă decât mintea drept călăuză”[2].

Valoarea este cea care determină comportamentul la nivelul individului și al grupului. Cercetătorul Vlad Pâslaru menționează: ”axiomă a educației, căci cel ce este educat nu însușește doar valori create de omenire, ci, însușindu-le, își creează propriile cunoștințe, competențe, atitudini etc.”[3].

A vorbi într-o limbă străină înseamnă a putea comunica în această limbă. Activitatea verbală este un proces de utilizare a cuvântului în comunicare. Limba, cuvântul reprezintă un mijloc sau un instrument al comunicării, iar activitatea verbală reprezintă nemijlocit procesul de comunicare. În activitatea de comunicare sunt implicaţi oamenii, conştiinţa lor, sistemul de motivare, sfera lor emoţională, orientările şi valorile lor. Comunicarea este un mod de exprimare a unei anumite atitudini faţă de ceilalţi oameni. Ea presupune transmiterea de informaţii, mijlocul principal de comunicare în societatea umană fiind limba, însă, paralel cu ea, în cadrul procesului de comunicare se folosesc în mare măsură şi mijloacele nonverbale: înfăţişarea, gesturile, mimica, poziţia capului, poziţia partenerilor unul faţă de altul.

Limbile străine pot fi comparate cu paşaportul unei persoane către alţi oameni, alte civilizaţii, alte culturi. Ele facilitează comunicarea eficientă cu personae de alte naţionalităţi cu care contactăm, fie că ne aflăm la muncă ori suntem în vacanţă. Limbile străine sunt folosite în toate sferele, ele apropie oamenii, continente, leagă ţări, leagă culturi şi civilizaţii.

[1] McDaniel E. R., Samovar L. A., Porter R. E. Using Intercultural Communication: The Building Blocks, in Intercultural Communication: A Reader, by Larry A. Samovar, Richard E. Porter, Edwin R. McDaniel, Wadswarth Cengage Learning, 13th Edition, 2012, 528p.

[2] Moscovici S., (ed.) Psychologie sociale, Paris, PUF, Collection: Quadrige, 2014, p.147

[3] Planchard E., Introducere în pedagogie. București: EDP, 1976. 456p., p.6

Pentrue ce avem nevoie de a cunoaşte limbi străine? Pentru că trăim în era internetului unde totul circulă cu o viteză exagerat de mare, pentru că trăim în era globalizării şi pentru că toate informaţiile sunt transmise în limbi străine pentru a fi pe înţelesul tuturor[1].

Procesul comunicaţional este deosebit de însemnat pentru tot ceea ce constituie lume vie. Fără mijloace eficiente de comunicare, animalele nu şi-ar putea semnaliza unele altora sursele de hrană sau pericolele, florile n-ar putea atrage insectele care fac polenizarea şi deci imortalizarea speciei. Cu atât mai mult, comunicarea – în special comunicarea prin intermediul simbolurilor – reprezintă în sine o trăsătură esenţială a naturii umane.

Anume comunicarea a dat speciei umane şansa de a dezvolta gîndirea, de a înainta în cunoaştere, de a crea civilizaţia şi cultura. Oamenii sunt comunicatori fără abatere, ei transmiţînd şi recepţionînd mesaje continuu, astfel că un lipsa comunicării este imposibil de imaginat, aceasta fiind acelaşi lucru ca şi dispariţia socială.

Definirea procesului comunicării a fost una din o preocupările teoreticienilor încă din vremea Greciei antice. Deci ce este comunicarea? Este o întrebare la care au încercat să ofere răspuns toţi autorii literaturii de specialitate. Definiţiile sunt numeroase şi diferite.

Comunicarea a fost înţeleasă ca componentă de bază a existenţei umane încă din antichitate. În fapt, însăşi etimologia termenului sugerează acest lucru; cuvântul *comunicare* provine din limba latină: *communis* înseamnă *a pune de accord*, *a fi în legătură cu* sau *a fi în relaţie*, deşi termenul circula în vocabularul anticilor cu sensul de *a transmite şi celorlalţi*, *a împărtăşi ceva celorlalţi*[2].

Epoca modernă a reprezentat boom-ul dezvoltării comunicării sub toate aspectele ei. Progresul tehnico-ştiinţific a favorizat apariţia telefonului, a trenului, a automobilului, intensificând comunicarea nu atât între indivizi, cât mai cu seamă între comunităţi; de asemenea, a determinat crearea de noi sisteme şi modalităţi de comunicare[3].

Exigenţa dezvoltării la studenţi a competenţei de comunicare creşte odată cu ideea pe care o descoperim în cercetări pedagogice care arată că *personalitatea umană se formează profesional anume în procesul comunicării.*

Educaţia este privită ca o dezvoltare şi modificare a personalităţii de-a lungul întregii vieţi, învăţăm deci mereu pentru o dezvoltare valabilă pe termen lung, deoarece progresul se desfăşoară cu o viteză mult mai mare decât cea a succesiunii generaţiilor. A.Petre menţionează, că „prin intermediul comunicării indivizii îşi împărtăşesc interese, atitudini, simţăminte şi transmit cunoştinţe şi idei”[4], iar J.-C.Abric apreciază în structura comunicării ”ansamblul proceselor prin care se realizează schimbul de informaţii şi de semnificaţii între persoane aflate într-o situaţie socială concretă”[5]. Preocupat de problematica dezvoltării competenţei de comunicare, A. Petre menţionează că „comunicarea reprezintă un proces de interacţiune între persoane, grupuri, ca relaţie mijlocită prin cuvânt, imagine, gest, simbol sau semn”[6].

Pentru prima dată conceptul de *competenţă* a fost folosit de Platon.

Conceptul de *competenţă de comunicare* a fost folosit pentru prima dată de D.Hymes (1972)[7], pe care o atribuie la nivelul de învăţare a unei limbi; aceasta permite transmiterea de enunţuri şi înţelegerea mesajelor în situaţii contextuale specifice.

Necesitatea *dezvoltării la studenţi a competenţei de comunicare profesională într-o limbă străină*, în cazul nostru, în limba engleză, creşte odată cu ideea pe care o descoperim în cercetări pedagogice, ce arată că personalitatea umană se formează profesional anume în procesul comunicării. Comunicarea permite omului să aprecieze faptele si atitudinile, să însuşească normele sociale, să le controleze şi să le aplice în practică, elaborându-şi astfel principiile etice de conduită, potrivit cărora trăieşte şi acţionează. Psihologul I.Negură menţionează, că comunicarea este forţa motrice

[1] http://www.ele.ro/cariera/abilitati/de-ce-sa-inveti-o-limba-straina--7501(vizitat pe 19.02.2017)
[2] http://www.isj-db.ro/static/files/Suport_de_curs_-_Modulul_3_Comunicare.pdf (vizitat pe 18.02.2017)
[3] http://www.isj-db.ro/static/files/Suport_de_curs_-_Modulul_3_Comunicare.pdf (vizitat pe 18.02.2017)
[4] Petre A., *Stiluri şi metode de comunicare*. Bucureşti: Aramis, 2003
[5] Abric, J.-Cl. *Psihologia comunicării.* Bucureşti: EDP, 1994, p.58
[6] Petre A., *Stiluri şi metode de comunicare*. Bucureşti: Aramis, 2003
[7] Gîncu I., *Dimensiunea valorica a competenţei profesionale*. În: rev. Didactica Pro, 2014, nr.1 (83), p. 19-24

principală a dezvoltării personalităţii umane, calitatea personalității fiind în raport direct de calitatea comunicării[1].

Universul informaţional şi cultural în care se formează personalitatea contemporană este foarte stresant, având în vedere provocările sociale remise de mediul virtual. Aspiraţia studenţilor spre integrare socială optimă punctează nevoia dezvoltării competenţelor de comunicare şi a celor emoţionale ce ar facilita valorizarea maximă a potenţialului individual al studenţilor.

Procesul de comunicare are o triplă dimensiune: *comunicarea exteriorizată* (presupune acţiunile verbale şi nonverbale, observabile de către interlocutori), *metacomunicarea* (ceea ce se înţelege dincolo de cuvinte) şi *intracomunicarea* (comunicarea realizată de fiecare individ în forul său interior, la nivelul sinelui)"[2].

Faptul că azi învăţarea limbii străine nu reprezintă un scop în sine, ci devine o componentă a formării profesionale, cu determinații sociale şi profesionale majore induce inserarea unor elemente de ordin non-lingvistic, de specialitate în procesul de predare-învăţare a limbii străine. Stabilirea acestor elemente implică o documentare asupra specificului activităţilor, a cerinţelor de limbaj specializat precum şi asupra particularităţilor de gen și specie ale textelor provenite din sfera vieţii profesionale.

Problematica formării competenţei de comunicare într-o limbă străină este plasată la intersecţia mai multor arii ale ştiinţei: lingvistică, pedagogică, semantică, pragmatică, sociologică, psihologică, analiza discursului sau teoria comunicării, domenii între care se stabilesc relaţii de complementaritate şi interdisciplinaritate.

În instituţiile superioare din ţara noastră, învăţarea limbilor străine are loc sub egida comunicării. Planurile de învăţământ la diversele programe de studiu conţin obligatoriu disciplina *Comunicare de specialitate în limba străină*. Aceasta subliniază importanţa acordată educaţiei multilingvale a studenţilor, la fel ca şi obţinerii competenţelor de comunicare în limbi străine. Este vorba de competenţe de înţelegere, exprimare, scriere şi citire, de formarea la studenţi a capacităţii de a gândi în limba străină şi de a se exprima fluent, coerent, riguros din punct de vedere logic şi corect din punct de vedere gramatical.

Dar nu este necesar să privim limbile străine nu doar ca pe nişte instrumente de comunicare. Această abordarea re riscul de a deveni limitativă. Există riscul, ca studenţii să acorde limbilor străine un rol secundar, în ierarhia importanţei, dominată de disciplinele de specialitate. Astfel, pentru studenţii de la facultatea de drept, pe primul plan vor fi disciplinele juridice, pentru cei de la economie, cele economice, pentru cei de la medicină, cele medicale etc. În virtutea acestei optici, limbile străine pot fi privite ca discipline de importanţă secundă, în ordinea priorităţilor. De aceea, limbile străine trebuie abordate şi în calitatea lor de mijloc de cunoaştere. Prin intermediul limbii engleze, de exemplu, studenţii, masteranzii, doctoranzi, cercetătorii, cadrele didactice au acces nelimitat la varia resurse ştiinţifice, precum și la surse bibliografice pe suport tipărit şi virtual. În limba engleză există toată literatura ştiinţifică a lumii, din toate domeniile cunoaşterii şi ale cercetării de vârf. Relevarea acestei dimensiuni a limbilor străine exprimă o perspectivă pragmatică în receptarea şi abordarea lor. Cunoaşterea acestei dualităţi deschide în mod semnificativ orizontul studierii limbilor străine, subliniind importanţa şi miza cursurilor de specialitate.

Concluzionând, putem afirma cu certitudine că noi suntem cei care ne creăm propriile valori. Necesitatea dezvoltării la studenţi a competenţei de comunicare profesională într-o limbă străină, în cazul nostru, în limba engleză, creşte odată cu ideea pe care o descoperim în cercetări pedagogice, ce arată că personalitatea umană se formează profesional anume în procesul comunicării. „Omul, scrie Al.Tănase, este acela care creează valorile şi totodată se depăşeşte, se creează pe sine prin valori"[3].

[1] Palii A., *Cultura comunicării.* Chişinău: Epigraf, 2008. 280 p.
[2] Tran V., *Stănciugeanu* I. Teoria comunicării. Bucureşti: SNSPA, 2001
[3] Tănase Al. *Introducere în filozofia culturii.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1968, p.117

Bibliografie:

ABRIC, J.-Cl., 1994, *Psihologia comunicării.* Bucureşti: EDP, p.58.

GÎNCU, I., 2014, *Dimensiunea valorica a competenţei profesionale*. În: rev. *Didactica Pro*, nr.1 (83), p. 19-24.

McDANIEL, E.R., SAMOVAR, L.A., PORTER, R.E., 2012, *Using Intercultural Communication: The Building Blocks*, *in Intercultural Communication*: A Reader, by Larry A. Samovar, Richard E. Porter, Edwin R. McDaniel, Wadswarth Cengage Learning, 13th Edition, 528 p.

MOSCOVICI, S., 2014, (ed.) *Psychologie sociale*, Paris, PUF, Collection: Quadrige.

PALII, A., 2008, *Cultura comunicării.* Chişinău: Epigraf, 280 p.

PÂSLARU, Vl., 2006, Valoare şi educaţie axiologică: definiţie şi structurare. În: rev. *Didactica Pro*, nr.1, p 3-8.

PETRE, A., 2003, *Stiluri şi metode de comunicare*. Bucureşti: Aramis.

PLANCHARD, E., 1976, *Introducere în pedagogie*. Bucureşti: EDP, 456 p.

TĂNASE, Al., 1968, *Introducere în filozofia culturii*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică.

TRAN, V., 2001, Stănciugeanu I. *Teoria comunicării*. Bucureşti: SNSPA.

http://www.ele.ro/cariera/abilitati/de-ce-sa-inveti-o-limba-straina--7501(vizitat pe 19.02.2017).

http://www.isj-db.ro/static/files/Suport_de_curs_-_Modulul_3_Comunicare.pdf (vizitat pe 18.02.2017).